

6. "תרים אחר תורת חיים חדשה"

טיול השומר הצעיר ביערות וינה, 1917

בתיאור של טיולי הבלאווייס (פרק 4) הזכרנו את החינוך הרעיוני שהתווסף לפעילות השוטטות של בני הנוער. התנועה הרעיונית הראשונה שהתארגנה הייתה השומר הצעיר. במקורותיה יש שילוב של כל היסודות שהוזכרו עד כה: שוטטות, התעמלות, צופיות וחינוך רעיוני.

התנועה התגבשה במהלך מלחמת העולם הראשונה בווינה. קורותיה של אחת הקבוצות משנת 1917 תועדו ביומן המדריך, שנכתב בעברית ונשמר בארכיון.¹ מדריך הקבוצה היה יעקב הורוביץ, והיו בה 12 חניכים (גילם לא נכתב). ב-20 במאי 1917 הם ערכו טיול אל Neuwaldegg, כפר ופסגת הר הנמצאים בהרים המיוערים שמצפון-מערב לעיר:

20/ V

טיול הראשון של כל הקבוצה. באו כולם. אני התאחרתי בכמה רגעים מפני שלפני צאתי נקרעה לי השכמיה והייתי

1 ארכיון מורשת ויד יערי (השומר הצעיר), חטיבה 1-2, מיכל 118, תיק 1: "אוסף 1915-1919", יומן קבוצה צבי וינה. תיאור הטיול שלהלן החל מעמוד 23 ביומן.

מוכרח לתקנה. שֶׁר התאחר ברבע שעה. מ Sievering [פרוור העיר וינה] יצאנו בשלשת רבעי התשיעית [רבע לעשר]. שר השיג אותנו. בדרך, בבואנו אל "שברי ההרים" אכלנו ושתינו. אחר כך שלחתי שלשה אנשים בשביל עץ, שניים ניקו את המקום מהאבק ואני והשאר בנינו את האהל. אחרי כן עשינו אש וצלינו שמה תפוחי אדמה. כולם ביחד הביאו כחמשים תפוחים. היה לנו פת לחם. אחרי שכלינו לבנות את האהל ואחרי שעשינו כבר את האש, שרנו באש שירים אחדים [...] רב האנשים אוהבים מאוד את השירה, וגם מכירים הרבה שירים.

אחרי השירה בשתיים עשרה אכלנו ארוחת הצהרים תפוחי אדמה צלויים, לחם חמאה וביצים, ואחרי כן גם לחם עם מרמלדה. אחרי ארוחת הצהרים נחנו בצל העצים איפה שדברנו אודות נושאים שונים, שרנו שירים, בחרתי את הקשים מהם, ואחרי כן הלכנו לשחק.

כולם לקחו בחשק גדול חלק במשחק. שחקנו בהתגנבות, ובהתחבאות. בעת המשחק בא אלינו אחד מ [מילה לא ברורה] הווינאים – שהיו גם כן לא רחוק מאתנו – לומר לנו שהמדריך שלהם מבקש מאתנו שנבוא אליהם לשחק יחד. כמובן שלא התנגדנו לבקשתו ובהסכמת כל הקבוצה הלכנו שמה. בבואנו ביקש מאתנו המנהל שנאכל מעט מהמרק שבישלו. אחדים מאתנו לקחו להם צלחת עם מרק תפוחי אדמה. המרק היה מצוין. יחסנו היה טוב מאוד. אחר כן הלכנו לשחק.

אני חפצתי שנשחק במשחקים קלים, מפני שאנשי היו בפעם הראשונה על הטיול. אך הם חפצו רק Kriegsspiel [בגרמנית – משחק מלחמה]. לבסוף הסכמתי לדבריהם.

המשחק היה צריך להתנהל באופן הבא: כל אחד מאתנו כמו שגם מהם היה צריך לקשר בעניבה בלתי חזקה את מטפחתו על ידו השמאלית. הווינאים היו צריכים להיות על הגבעה הקטנה הנמצאת מצד ימין של השברים, שם בתווך היו צריכים להעמיד דגל אדום. על גבול ההר היו צריכים להעמיד שומרים שלא יתנו לנו, המתנפלים עליהם לבא אל הדגל. בעת ההתנפלות היה כל איש צריך להשגיח שיסיר ממתנגדו את המטפחת, והיה אם עלה בידו להסירה, היה האיש השני שממנו לקח את המטפחת צריך לצאת מן המשחק בתור שבוי שלנו. למשחק קל כזה הסכמתי.

בשמחה גדולה התחלנו את המשחק בשלישית [שעה שלוש]. בשביל שלא יהיו בטוחים מאיזה צד אתנפל על ההר סבותי עם קבוצתי פעמים אין מספר את ההר. אחרי כן חלקתי אותה לשני חלקים מתנגדים בהילוכם. על סימן שנתתי התנפלנו כולנו בצעקות על ההר. הווינאים גם התחילו לצעוק ולשיר שירים, המשחק התחיל באופן טוב מאוד. אך פתאום והנה אסון! הווינאים בהיותם על פי רב פראים חשבו שיש להם באמת איזה שונאים לפנייהם לקחו להם להגנה את המקלות לעזר. זאת אומרת הרימו את המקלות שהיו על האדמה ויפנו אותם עם המסמרים [הכוונה כנראה לקוצים] אל פנינו. ותיכף ברגע הראשון כשחפצתי לעלות על אחד העצים דקרני אחד מהם במסמר מקלו באוזן. זרם דם התחיל לשטוף מאוזני ארצה. ברגע נאספו כל האנשים סביבי. המדריך חבש לי תיכף תחבושת והשכיבני על האדמה. בושה כסתה את פני הווינאים בראותם את התוצאה הרעה הזו שיצאה מהם. פעמים למאות בקשו ממני ומכל קבוצתי סליחה ואחרי זה התחילו לפנק אותי כמו חולה מסוכן. הביאו לי סוכריות שוקולדה, וגם זר מאזדרכת הביאו. אחרי כן עוד הפעם חבשו לי תחבושת חדשה, המדריך התבונן אל הפצע ומצאנה בלתי מסוכנת.

אחרי כן שחקו כולם עוד הפעם יחד משחקים שונים. אחרי כן בא ה[מילה חסרה] ואיתו יחד הלכנו אל Neuwaldegg. אבל מפני שהלכנו בלי [מילה חסרה] תעינו, ככה שמ Sievering עד Neuwaldegg הלכנו כמעט ארבע שעות. ההליכה היתה טובה מאוד.

ברבע התשיעית באנו אל Neuwaldegg ומשם נסענו תיכף הביתה. בחשמלית פגשנו בכמה שומרות. הטיול היה נעים מאוד לולא הפצע שקיבלתי.

עוד מטיולי הקבוצה

בפתח היומן כתב המדריך את תכניתו לשנת הפעילות. בין השאר הוא תכנן לערוך טיולים בסביבה הקרובה, מדי שבוע בימי ראשון: "הטיולים יהיו על פי רוב על יום תמים. על הטיולים ניקח התמצאות, עזרה ראשונה, משחקים וכו'". גם שיחה נעשה לנו שם, עד כמה שזה יהיה אפשרי.²

עוד ביומן (עמוד 19) מופיע לוח הפעולות של הקבוצה. ניתן לראות שהקבוצה נפגשה בתדירות משתנה, בין פעם למספר פעמים בשבוע. מתוך 29 המפגשים של הקבוצה במהלך שלושה חודשים, חמישה היו טיולים ליום אחד (ההדגשה באפור שלי, ג.ג.), וכל השאר מפגשים עיוניים. מפגשים אלה הוקדשו לשיחות על תנועת הנוער, תולדות ישראל, עזרה ראשונה ופעילות חברתית.

לוח הפעולות מאי עד אוגוסט

הנם לפני התעודות ומוכרחים ללמוד הרבה מאוד, לא היו השיחות, גם הטיולים בחוץ שהיו בכל שבוע לא עלו יפה כי חסרו ממנה הרבה חברים	עד 20.7	שיחה חופשית	5.5
		טיול על כל היום	13.5
		שיחה	?
		שיחה. יחס השומר אל הסתדרותנו	19.5
		טיול. סיורנג עד שעה חמש ורבע משם לנוולדג	20.5
שיחתנו הראשונה	24.7	שיחה	22.5
משחקים	26.7	קורס תולדות ישראל	26.5
דברנו על אודות הלב	27.7	שירים	28.5
דברנו על אודות הדם	28.7	תולדות ישראל. אגדות	2.6
דברנו על אודות השקר	30.7	טיול	3.6
שיחה חופשית	31.7	שיחה	5.6
שיחה חופשית	3.8	קורס תולדות ישראל פרק ג' ד'	9.6
שיחה אודות העזרה הראשונה	6.8	טיול. בוכברג	11.6
דברי הימים	7.8	שיחה. השומר והבריאות	14.6
שיחה חופשית	10.8	תולדות	16.6
טיול נוולדג	12.8	שיחה, שירים	19.6
שיחה	13.8	מהסבה	20.6

בפרק קודם, על אודות הבלאווייס, הזכרנו את חששם של מנהיגי
התנועה שהשיחות והמפגשים העיוניים יתפסו מקום מרכזי יותר

מאשר הטיולים. לנוכח יומן המדריך נראה שכך אכן קרה. נראה להלן כיצד התהווה מצב זה.

צעירי ציון ושאלת הנוער הצעיר

בשנת 1867 העניק פרנץ יוזף, קיסר אוסטריה-הונגריה, שוויון זכויות מלא ליהודים שתחת חסותו. בין השאר נפתחה בפניהם האפשרות להירשם ללימודים גבוהים בתיכון ובאוניברסיטה. כתוצאה מכך עלה שיעור הלומדים מקרב היהודים בגליציה (כיום מערב אוקראינה ודרום-מזרח פולין), שהייתה אז תחת שלטון אוסטריה. צעירים יהודים וציונים, תלמידי תיכון וסטודנטים, החלו להתארגן בקבוצות חברתיות רעיוניות. הם נפגשו בערבים ללימוד משותף של היסטוריה יהודית, שיחות ולימודי יידיש ועברית. בשנת 1897 נוסדה האגודה הראשונה מסוג זה, מקרב סטודנטים יוצאי גליציה שלמדו באוניברסיטה בווינה, תחת השם בר כוכבא. בשנת 1900 הוחלט בלבוב על הקמת ארגון משותף לכלל הקבוצות, תחת השם "צעירי ציון". עד שנת 1911 כבר היו בצעירי ציון 65 אגודות מקומיות ובהן 1,274 חברים.³

בפרקים הקודמים סקרנו התארגנויות של נוער יהודי לשם התעמלות או שוטטות, וכאן מדובר בקבוצות שנוסדו לצורך למידה משותפת ושיחות. דרך הפעולה של צעירי ציון התאימה לנוער מבוגר ומשכיל. במהלך השנים הם התלבטו כיצד להתאים את תנועתם לנוער צעיר יותר. צבי סטרנר, שהיה חבר צעירי ציון בלבוב, הוביל מגמה זאת. כך כתב בשנת 1906, כשהיה בן 18:

3 מתתיהו מינץ, חבלי נעורים התנועה השומרית 1911–1921, הוצאת הספריה הצינונית, 1995. עמוד 29.

הטחתי בפני ההנהגה דאז שהם נוקטים לגבי הנוער אורח חינוך לאומי בלתי פדגוגי, ואפילו בלתי הגיוני, כאשר הם מושחים אותו בכוח בצבעי כחול-לבן, ואינם חודרים כמעט אף פעם ללב הנוער.

הנחתי שאין זה מתפקידנו להטביע בעור גופו של הצעיר חותם של היהדות, אלא עלינו לאפשר לו התפתחות טבעית של כוחות הגוף והנפש [...] בכך יחדל החינוך הלאומי להיות משהו מופשט בעיני הצעיר היהודי, עניין שאין לו זיקה כלשהי לחיי היומיום שהוא חווה אותם בלתי אמצעית.⁴

סטרנר לא ביקש להמעיט בחינוך הלאומי הרעיוני, אלא לשזור אותו במשהו שיהיה יותר מושך ומתאים לנערים צעירים. כלומר, שיתחווה מתוך ההתנסות ולא לנוכח הטפה.

קבוצת הצופים של סטרנר בלבוב

בשנת 1911 תורגם לראשונה לשפה הפולנית ספרו של באדן פאול – צופיות לבני הנעורים (שהוזכר בתחילת ספר זה). כתוצאה מכך החלו לקום קבוצות צופים במרחב הדובר פולנית. הספר הגיע גם אל צבי סטרנר בלבוב, שמצא בו את התשובה כיצד להתאים את החינוך הרעיוני לנוער הצעיר. סטרנר ייסד בלבוב קבוצה צופית כבר בשנת 1911. הוא תרגם את המונחים הצופיים וגם את דברות הצופה לעברית. למקום הריכוז קרא "קן" (מונח שלקח מהוואנדרפוגל), להתארגנות קרא "קבוצה", ולמספר קבוצות יחד קרא "גדוד".

במאמר שפרסם סטרנר בשנת 1912 כתב כך:

הסקויט [הצופה] הוא בן הטבע. את כל זמנו הפנוי הוא מבלה בחיק הטבע, בשדה, ויודע לחיות בו. הסתכלותו מפותחת, הוא עצמאי, בונה לעצמו את צריפיו, מכין את מצעו, מעלה מדורה ומבשל את ארוחתו. [...]

בעזרת הצופיות נקים דור צעיר זקוף קומה, עברי ברוח ובלשונו. [...] הסקויט היהודי הוא מפותח בגופו וברוחו, עומד ברשות עצמו. הוא חופשי, אוהב את כל הבריות ונכון בכל רגע ורגע להקריב את עצמו על מזבח אהבת עמו.⁵

ברית הצופים היהודים – השומרים

קבוצת הצופים בלבוב הסתפחה לפעילות במועדון ההתעמלות היהודי שנקרא "דרור" (פרק 3). אחד המדריכים במועדון היה אריה כרוך, שלימים החליף את פנחס כהן בהנהגת שבט משוטטים בחיפה ואחר כך היה ראש תנועת הצופים העבריים בישראל. על כך סיפר בזיכרונותיו אפרים ושיץ:

בשנת 1913 הייתי בלבוב יושב ראש אגודת ההתעמלות היהודית "דרור". שני חברי הוועד של אותה אגודה, ד"ר סטרנר ואריה כרוך, הפנו את תשומת לבי לניצניה של תנועת הצופים. מאמר מפרי עטו של ד"ר סטרנר על הצופיות [צוטט לעיל], שנתפרסם בירחון "מוריה", עשה עלי רושם רב. הרעיון כולו היה מבוסס על דוגמאות ה"סקויטינג" האנגלי מיסודו של הגנרל באדן פאול. חברות יהודיות להתעמלות היו קיימות כבר מזמן בקהילות הגדולות שבגליציה, והנה עתה נוסף לאידיאל של "יהדות השרירים" משהו חדש,

5 הנריק סטרנר, הסקויטינג, בתוך: ספר השומרים, הוצאת הסתדרות השומר הצעיר, ורשה, 1934. עמוד 8.

רענן, מלכב – רעיון של תנועת נוער עברית, ציונית, שתצא למרחב, תשוטט בהרים ובגבעות, תלמד לאהוב את הטבע ואת היער, את החנייה באוהלים ואת השיר העברי יחד עם הלשון העברית, ובראש בראשונה – את ארץ ישראל.⁶

בשנת תרע"ב (1911) פורסם ביפו ספר יזכר לפועלי היישוב בארץ ישראל שנהרגו במאבק עם ערביי הארץ. את הספר ערך אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ' (אז"ר). אחת ממטרות הספר הייתה ליידע את קהילות היהודים ברחבי העולם במתרחש בארץ ישראל ולעורר אותם לציונות, כעולים או כתורמים.⁷

ואכן, הספר עורר רושם רב גם בקרב קבוצות הצופים בלבוב. הם התרשמו מדמותם של השומרים, שלקחו על עצמם אחריות לכיטחון היישוב היהודי. דמויותיהם של השומרים היו לדמויות מופת. באסיפה הכללית של אגודת ההתעמלות "דרור" בשנת 1913 הוחלט להסב את שם ההתארגנות הצופית ל"השומר".

בשנת 1914 היו במרחב גליציה 14 קנים של השומר ובהם כ-700 בני נוער פעילים. הפעילות נועדה תחילה לתלמידי כיתות ו' עד ח' (כיתות שנייה עד רביעית בספירה שהייתה נהוגה אז). אולם משבגרו החניכים הם המשיכו לפעול במסגרת השומר ולא עברו לפעול במסגרת צעירי ציון.⁸

על פעילות הקבוצה הצופית בלבוב סיפר ידידיה שוהם, שהיה בן 12 בשנת 1913:

6. לובוצקי (עורך), דרך חייו של ציוני לוחם, הוצאת אחיאסף. עמוד 25; עמוד 30.

7. נעם אבן, אזרחים חללים, יחס השלטון והחברה לאזרחים חללי פעולות איבה וטרור, חיבור לתואר דוקטור, אוניברסיטת בר אילן, 2007. עמוד 28.

8. מינץ, עמוד 34; צבי סטרנר, ראשיתה של הסתדרות השומר, בתוך: ספר השומר הצעיר, הוצאת ספרית הפועלים, 1956. עמוד 28.

לקן לבוב נכנסתי בהשפעת אחי הבכור, למורת רוחו של אבי שלא רצה לשמוע על ארגון יהודי. הוא רצה לשלחני לצופה הפולני. [...] אחי היה ראש קבוצה. מאותו זמן, שנת 1913, נשתמר צילום שלו עם קבוצתו. לצערי, רק במקרה לא השתתפתי בטיול הראשון של הקבוצה ומטעם זה הפסדתי זכות ראשונים בצילום ההיסטורי. [...]

פעילותי בתנועה התחילה בטיול נרגש ביום קיץ בהיר עם אמי בחנויות העיר. אמי, שעמדה לצדי בעניין כניסתי לקן, קנתה לי חולצה אפורה וכובע אפור. הוברר לנו בקן שבחרנו בצבע האפור כדי להיבדל באופן ברור מהצופה הפולני הלובש חולצה ירוקה. זו גם הסיבה שחבשנו את הכובעים בנוסח אוסטרלי, כשצד אחד מקופל למעלה. חולצת הפלנל האפורה הייתה לרבים חלום שאין להשיגו. חלקי שפר עלי, הייתי בין המאושרים.

היינו הסתדרות צופים מובהקת ואהבנו את הצופיות, אך ללא התמכרות לגינוני טכס, סדר ומשמעת.⁹

מי שהצטרף לתנועת השומר נדרש להביא תעודת בריאות מטעם רופא ההתאחדות להתעמלות, הסכמה בכתב מצד ההורים וכן להראות כי הוא מתקדם כנדרש בלימודיו בבית הספר.¹⁰ לאחר ארבעה שבועות של מועמדות נערכה לחניכים בחינת קבלה ביסודות הצופיות:

עמדנו בבחינות כנדרש בספרי עזר של צופיות [תרגום ספרו של באדן פאול, Aids for Scouting]. הייתי נרגש. ישבנו בחדר סביב לשולחן בדירה ברחוב ברנשטיינה 8. זוכר אני

9 ידידיה שוהם, יומן נעורים, הוצאת גבעת חביבה, 1987. עמוד 1.

10 לובוצקי, עמוד 24.

היטב את הבחינה, כי נכשלת בשאלה אחת מבדחת. אחרי שעניתי יפה לכל השאלות הנוגעות לצופיות, נשאלתי שאלה בידיעת הטבע על תפקידם של הריסים בערב. לתומי עניתי שתפקידם להסתיר את הנעשה בפנים העין ותשובתי עוררה צחוק כללי.¹¹

קבוצת השומר הצעיר (לימים ממייסדי עין שמר) בטיול, פולין 1922.
(צילום באדיבות ארכיון השומר הצעיר, יד יערי)

איחוד "צעירי ציון" ו"השומר" בווינה

בשנת 1914 פרצה מלחמת העולם הראשונה, והצבא הרוסי פלש לגליציה. עשרות אלפי יהודים ברחו מערבה, וכ-75,000 מהם הגיעו לעיר וינה. בתוך מחנות הפליטים, במהלך שלוש שנות המלחמה,

ייסדו הצעירים קבוצות של צעירי ציון כמו גם קבוצות צופיות של השומר. בתוך הזמן הזה התקברו שני הארגונים, עד אשר התאחדו. צעירי ציון והשומר יצרו את "השומר הצעיר".

צעירי ציון הכירו בכך ששיחות ודיונים אינם מתאימים למרבית הנוער, ודאי לא לצעירים שבהם, והדבר חוסם את התנועה מלהתפתח. כך כתב אחד מהם בשנת 1918:

בעבודתנו למען גאול העם הפעלנו שיטות גלותיות, הרצאות, ויכוחים וחוזר חלילה, בלי שהבנו שלא זו השיטה להקניית ידע. לא הבנו שיש לשאוף לתעל את הידע באמצעות הלב והרגש אל מתחם השכל.¹²

מצד שני, חברי השומר הכירו בכך שאין די במשחקים הצופיים. משחקים אלה לעצמם נתפסו ילדותיים, משום שלא כללו אידיאל חברתי שאליו מתחנכים הצופים הצעירים. מה שחסר להם היה תוכן יהודי וציוני:

מן הצופיות של עמים אחרים עלינו ליטול רק את הגלעין העמוק, את נקודת המוצא שלה. כלומר עלינו לטפח את הדמיון ואת הלב של הנוער על מנת לעצב את תבונתו. את כל הערכים האחרים עלינו לדחות כבלתי מתאימים לנו. הננו שואפים אפוא לסינתזה של היסודות הבאים: ברצוננו לחנך יהודים צעירים כדי שיהיו בנים נאמנים לעם היהודי [...] על מנת לחשל על רקע זה את הרצון ואת התבונה, כדי שיקום לנו יהודי החמוש בידע אדיר כללי ויהודי, בעל אינטלקט מעמיק, בעל השכלה, אופי ורצון ללא חת.¹³

12 מינץ, עמוד 43.

13 שם.

כך אם כן נוצר השילוב בתנועות הנוער הציונית, בין טיולים לבין שיחות רעיוניות. תיאר זאת דוד הורוביץ, מדריך בתנועה בוינה באותן שנים:

כך נולד החזון של תנועת הנוער, המקיפה את מכלול האדם. [...] גישה טוטאלית זו לאדם ונשמתו היא שעיצבה את דמות תנועת הנוער. היא שקסמה לנערים ולנערות שהסבו סביב אותן מדורות ביערות וינה באישון לילה, תרים אחר תורת חיים חדשה, מטפחים פולחן הארוטיקה הטהורה, היופי והנעורים.¹⁴

וסיכם יפה שלמה הורוביץ, אף הוא מדריך בוינה, תחת הכותרת "מיזוג כל הטוב והיפה":

זו הקבוצה שאנו יצרנוה במשך שלוש השנים הללו והיא אינה דומה לא לקבוצה הסקאוטית ולא ל"צוג" של הוואנדרפוגל ולא לקורס של צעירי ציון.¹⁵

מחנאות וטקסים

עוד מהווי הטיולים של קבוצות השומר הצעיר בוינה נוכל ללמוד מתיאורו של יששכר רייס משנת 1918:

בין הרים ובין יערות שרנו את שירנו, בין הרים ובין יערות חיינו את חיינו. הטיול היה לנו לצורת החיים בקבוצה.

14 דוד הורוביץ, האתמול שלי, הוצאת שוקן, 1970. עמוד 45.

15 שלמה הורוביץ, מיזוג כל הטוב והיפה, 1918. בתוך: ספר השומר הצעיר, הוצאת ספרית הפועלים, 1956. עמוד 49.

בחדושי הקיץ התוודענו אל הטכניקה השומרית. עסקנו בתרגילי פיתוח החושים והעצמאות. נדרנו לא פעם בהרים ויערות במטרה אחת, לראות ולהקשיב לכל המתרחש מסביבנו. לעתים היה על כל אחד להסתכל במשך זמן רב לאיזה יצור, נבלה, ציפור וכו'. בטיולי לילה למדנו לנטות אוהלים, לסדר מחנה, לבנות כיריים. למדנו לחיות בחיק הטבע. נעלמה המבוכה של הנפש הגלותית.¹⁶

בווינה היו באותן שנים 250 חניכים בשומר הצעיר, שאורגנו ב-25 קבוצות ובחמישה גדודים. נוכל לראות כי הם שמרו על רעיון הקבוצה הקטנה של באדן פאול, קבוצה שיוצרת מחויבות מצד כל חניך לתרום מיכולתו ולהביא את עצמו לידי ביטוי.

נסיים בתיאור הטיול שבו שולב טקס ההבטחה:

יפה ונעלה היה האקט של ההבטחה בטיול הכללי האחרון. בלב היער, במחנה מקושט ירק, עמדו בשורות השומרים והשומרות ולפניהם ההנהגה והדגל. קרני השמש השוקעות האחרונות, שמי התכלת, דומיית היער והרגשת הרצינות של השעה, כל אלה השרו מצב רוח מרומם ונפלא, שאין לתארו במילים. לאחר דברי המנהיג, שהזכיר לשומרים את חובותיהם מרגע ההבטחה, להיות שומרים לכל ימי חייהם – השלך הם מסביב. נשמעה אך אוושת העצים ורשרוש הדגל בהתנפנו. בפניהם של המבטיחים נראה כוח פנימי חזק.

16 יששכר רייס, תולדות קבוצה אחת, 1918. בתוך: ספר השומר הצעיר. עמוד

וזה היה נוסח ההבטחה:

הנני מבטיח הבטחה שלמה לעשות כל מה שבכוחי להיות
נאמן לעמי, לארצי ולשפתי ולהיות אחיעזר ואחיסמך
לכל מי שנברא בצלם אלוהים, ולמלא את כל דברות
השומר.¹⁷

17 אריה, בוינה, 1917. בתוך: ספר השומרים, הוצאת הסתדרות השומר הצעיר, ורשה, 1934. עמוד 17. נוסח ההבטחה בעמוד 13. אחיעזר ואחיסמך הם שני שמות תנ"כיים והם משמשים כאן במשמעות: להיות עוזר ותומך.